Elena Gorschkow

23.5.2022

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Eduskunta

Kirjallinen asiantuntijalausunto TyV 24.5.2022 klo 12.15

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta (KOM(2022) 71 lopullinen), U 35/2022 vp

Lausunnon pääkohdat

- STTK pitää EU-tason yritysvastuusäätelyä erittäin kannatettavana. Komission ehdotusta on kuitenkin aktiivisesti parannettava jäsenmaiden toimesta. Tämä on erityisen tärkeää, jos hallitusohjelmakirjaus kansallisesta yritysvastuulaista ei tule toteutumaan Suomessa tämän hallituskauden aikana.
- Direktiivin soveltamisala on aivan liian suppea. Yrityksen kokoa tärkeämpiä ovat yritysten arvoketjut Suomen ja EU:n ulkopuolisiin maihin.
- Vahingonkorvausvastuu on syytä määritellä samanaikaisesti yritysvastuun kanssa.

Yleistä

STTK pitää EU-tason sääntelyä erittäin kannatettavana, sillä sen vaikutukset yritysten EU:n laajuisiin ja globaaleihin arvoketjuihin ovat vaikuttavampia kuin yksittäisen maan kansallinen säätely.

STTK pitää alihankintaketjujen työntekijöiden ihmisoikeuksien parantamista keskeisimpänä ohjenuorana säätelyä kehittäessä ja komission esitys sekä valtioneuvoston kirjelmä ovatkin oikeansuuntaisia. STTK pitää direktiiviesitystä kuitenkin monin paikoin puutteellisena ja kunnianhimottomana. Komission esityksen pohjana olevat kansainväliset ihmisoikeussopimukset luovat hyvän pohjan huolellisuusvelvoitteiden kehittämiseen.

Suomen tulee toimia aktiivisesti siten, että komission esitystä korjataan ja täydennetään soveltamisalan sekä vahingonkorvausvastuun osalta.

Elena Gorschkow 23.5.2022

STTK on kannattanut ja kannattaa myös hallitusohjelmaan kirjatun kansallisen yritysvastuulain edistämistä. Kansallista yritysvastuulainsäädäntöä koskevaa hallitusohjelmakirjausta tulisikin pitää Suomen kantana myös komission ehdotusta tarkasteltaessa.

Esityksen soveltamisala

STTK haluaa kiinnittää valiokunnan huomion erityisesti esityksen soveltamisalaan, joka toteutuessaan jäisi erittäin suppeaksi. Sääntely rajaa soveltamisalan yrityksen koon perustella, jolloin vain prosentti eurooppalaisista yrityksistä olisi sääntelyn piirissä. 99 prosentin jäädessä kokonaan sen ulkopuolelle.

STTK katsoo, että pienet ja keskisuurten yritysten saaminen direktiivin soveltamisalan piiriin on ehdottoman tärkeää. Huolellisuusvelvoitteen osalta yrityksen koko ei ole ainoa merkittävä tekijä, vaan sen toiminnan arvoketjujen laajuus Euroopan ulkopuolisissa maissa. Direktiiviesityksessä jää kokonaan tunnistamatta se, että myös pienten ja keskisuurten yritysten toiminnan arvoketjut voivat olla pitkiä ja jopa lähes kokonaan EU-alueen ulkopuolella.

Valtioneuvoston kirjelmässä tuetaan esitettyä soveltamisalaa ja todetaan, että soveltamisalan laajentaminen on mahdollista vasta, kun direktiivin toimeenpanosta on laajempaa kokemusta. ***STTK katsoo, että mikäli halutaan varmistaa sääntelyn vaikuttavuus ja neutraali kilpailuympäristö, direktiivin tulee olla tavoitteiltaan johdonmukainen ja yhdenvertainen. Näin ollen sen tulisi käsittää kaikki ne yritykset, joiden arvoketjut sitä vaativat. On myös tärkeää, ettei yrityksille luoda kokonsa vuoksi eriarvoista kilpailuasemaa markkinoilla.***

Vahingonkorvausvastuu

Valtioneuvoston kirjelmä ottaa kantaa direktiivin ensisijaisen tavoitteen epäselvyyteen ja kyseenalaistaa, onko direktiivin tavoitteena vahvistaa yritysvastuuta vai uhrien oikeussuojaa. Samalla esitetään erillistä sääntelyhanketta vahingonkorvausvastuun eli uhrien oikeussuojan osalta. STTK ei pidä yritysvastuuta ja uhrin oikeussuojaa keskenään ristiriitaisina, vaan rinnakkaisina ja välttämättöminä osatekijöinä direktiivin tavoitteiden toteutumiseksi. ***Direktiiviesitykseen kirjattu tavoite on ihmisoikeuksien toteutumisen vahvistaminen yritysten arvoketjuissa.***

STTK pitääkin erityisen ongelmallisena Suomen kantaa, että vahingonkorvausvastuu erotettaisiin nykyisestä direktiiviesityksestä.

Elena Gorschkow 23.5.2022

Jotta direktiivin vaikuttavuus ei vesittyisi ja sillä oli aidosti merkitystä ihmisoikeuksien toteutumisen näkökulmasta, vahingonkorvausvastuu tulee säilyttää osana direktiiviesitystä.

Lisätietoja Elena Gorschkow, yhteiskuntavaikuttamisen päällikkö
elena.gorschkow@sttk.fi, p. 044 743 1725